

Ar galime sulaukyti mokyklą paliekančius mokytojus?

Dr. Eglė Pranckūnienė
Mokyklų tobulinimo centras

Lietuvos mokyklų vadovų asociacijos konferencija

Vilnius, NŠA, 2022 12 14

Apie ką kalbėsime?

Besikeičiantis jaunimo požiūris į darbą

Mokyklą paliekančių mokytojų istorijos

Realybės šokas mokykloje

Ką gali mokyklų vadovai ir bendruomenės

„Geriau būsiu bedarbis nei nelaimingas darbe“

- Norima pereiti prie ne visos darbo dienos arba atsisakyti darbo, jei tik finansiškai būtų įmanoma išgyventi.
- Nebesitapatinama su darbu, profesija nebesiejama su gyvenimo prasme ar pašaukimu.
- Daugiau nei pusė jaunų darbuotojų išėitų iš tokio darbo, kuriame jaustųsi nelaimingi (tarp vyresnių nei penkiasdešimties – tik kas ketvirtas).
- Daugelis, pradedančių darbinę veiklą, kryptingai ieško darbo ne visu etatu, nepaisydami finansinių iššūkių.
- *Quiet quitting* (angl. „tylaus metimo“) reiškiny: nuostata dirbti tik tiek, kiek reikia, arba apskritai dirbti kuo mažiau.
- Darbas praranda visuomeninę vertę.

G.Tamaševičius (2022) <https://www.bernardinai.lt/jaunoji-karta-nebenori-gyventi-vien-del-darbo/>

Kodėl tampama ir būnama mokytoju?

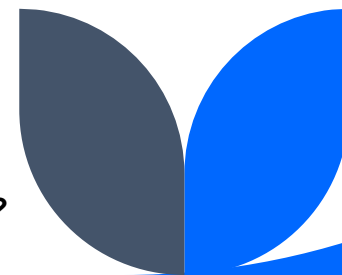
- Kūrybos, tobulėjimo galimybės
- Prasmingumas
- Saviraiška, potencialo atskleidimas
- Profesinė autonomija

- Perteklinė kontrolė
- Perteklinės funkcijos, trukdančios atsiskleisti pašaukimui

Pradedančiojo mokytojo realybė

- Mokytojas pilną pedagoginę ir juridinę atsakomybę gauna iš karto, kitose profesijose- palaipsniui;
- Iš karto išokama į veiklas ir atsakomybes, kurių sudėtingumas ateityje mažai keičiasi;
- Didžiausi sunkumai: klasės disciplina, mokinių motyvavimas, individualūs mokinių skirtumai, vertinimas, santykiai su tėvais, įtampas su vadovais ir kolegomis, ...
- Pažeidžiamumo lygmenys: klasės, mokyklos (mikropolitika, santykiai, darbo sąlygos....) , švietimo politikos ..

I. Lebedytė-Mečionienė, 2022

„Klastotės“ mokykloje

- Orientacija į tvarką, o ne mokinius
- Spaudimas rašyti geresnius pažymius
- Dokumentų, kurių niekas neskaito, pildymas
- Kvalifikacijos tobulinimo imitavimas
- Mokyklos įvaizdis neatitinka tikrovės
- Gražūs tikslai ir reikalavimai mokykloms, bet nesudaromos sąlygos jiems įgyvendinti

I. Lebedytė-Mečionienė, 2022

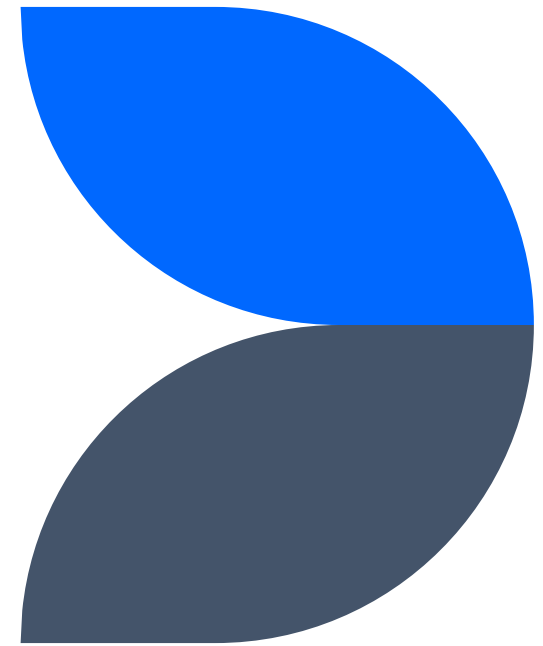
„Pradėjus dirbti mokykloje, jaučiau nerimą dėl didelio krūvio, ilgo pasiruošimo pamokoms laiko. Atlygis neatrodė pakankamas, bet tada man labiausiai rūpėjo prasmingas darbas, grįžtamasis ryšys. Ypač daug emocinės stiprybės reikalavo nuolatinis ir intensyvus bendravimas su mokiniais ir jų tėvais. Tuo metu labai trūko galimybės su kažkuo pasikalbėti, „išsiventiliuoti“ ir pasikrauti naujų jėgų. Mokinių tėvai dažnai kelia nepamatuotus lūkesčius savo vaikams, ir, žinoma, nepagrįstus standartus mokytojams, kontroliuoja jų veiksmus, kritikuoja kompetenciją ir darbo metodus. Tokiais momentais ypač svarbu gauti administracijos pagalbą paprastuose darbinuose klausimuose, susijusiuose su ribomis ir taisyklėmis, turėti palaikymą ir tvirtą užnugarį, kitaip mokytojai jaučiasi bejėgiai.“

Kvecė, Pranckūnienė, 2022

Pradėjus dirbti mokykloje, mokiau naujo dalyko, kurio prieš tai mokykloje nebuvo. Prisimenant, kiek laiko reikėdavo skirti pamokų pasiruošimui, medžiagos paieškoms ir užduočių kūrimui, atrodo, tikrai per daug. Per daug laiko už atlygį, kurį tuo metu gaudavau. Buvo per mažai pagalbos iš kolegų, paramos iš administracijos. Mokykloje, atrodo, visi įsisukę į darbus, bėgantys, lekiantys mokslo metų terminų tvarkaraščiu. Nesulaukę paramos, mokytojai palieka mokyklas.“

Kvecė, Pranckūnienė, 2022

**Ką galime padaryti
mokykoje ?**

„Pirmiausia, mokytojas neturėtų likti vienas. Man atrodo, didžiulę vertę galima sukurti, kai mokytojai dalinasi patirtimi, stebi vieni kitų pamokas, teikia grįžtamąjį ryšį ir palaiko vieni kitus. Profesinė vienatvė, kolegų nenoras bendradarbiauti yra viena iš priežasčių, kodėl pradėję dirbti mokyklose mokytojai, palieka mokyklas.“

Kvecė, Pranckūnienė, 2022

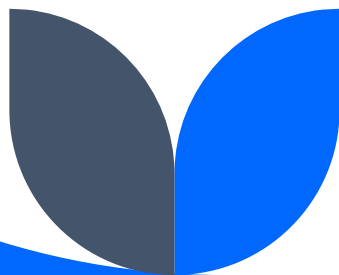
Skirtingos mokyklos kultūros

Į veteranus orientuota kultūra: vyrauja patyrę mokytojai, pradedantys mokytojai jaučiasi atskirti.

Į naujokus orientuota kultūra: daug entuziazmo, bet trūksta patirties, ilgainiui išsenkama, perdegama.

Mišri kultūra- patyrę mokytojai: labiau patyrę – pradedančiųjų mentoriai, patirties mainai; Mentorstė – mokyklos kultūros dalis.

Goodson, 1995

„.... dalis visuomenės, apskritai, nesupranta, kaip veikia švietimo sistema ir mokykla kaip įstaiga. Ką sprendžia direktorius, kas priklauso nuo švietimo įstatymo, kokios mokytojo atsakomybės, ką įsipareigoja patys tėvai, pasirašę mokymosi sutartį ir t.t.... Nutikus nemaloniems incidentams, išryškėja nesusipratimai ir nesusikalbėjimai, kai tėvai kelia nepagrįstus lūkesčius ir reikalavimus, nežino, kada ir į kuriuos asmenis mokykloje kreiptis. Mokykla būtinai turėtų šviesti tėvus šiais klausimais, jie turi suprasti, kad vaikams galime padėti tik ieškodami pagalbos ir veikdami kartu.“

Kvecė, Pranckūnienė, 2022

„Kita problema yra mokytojo profesijos romantizavimas. Mokytojų pašaukimo, jų darbo prasmės ir meilės vaikams istorijos yra nuostabios. Tačiau mokytojai yra žmonės ir tam, kad galėtų šiomis istorijomis gyventi, jie turi tiesiog gyventi normalų gyvenimą. Tokie idealizuojantys apibūdinimai kenkia patiems mokytojams, kad jiems tik meilės vaikams neužtenka, bet norisi ir oraus atlyginimo; nors ir didelis prasmės jausmas, bet norisi ir ilgesnių poilsio valandų ar privatumo akimirklų be tėvų skambučių vakarais. Tokiais atvejais visuomenei sunku suprasti, o mokytojams išsakyti savo poreikius, apima jausmas lyg reikėtų atsikovoti teisę ar kažką įrodyti.“

Kvecė, Pranckūnienė, 2022

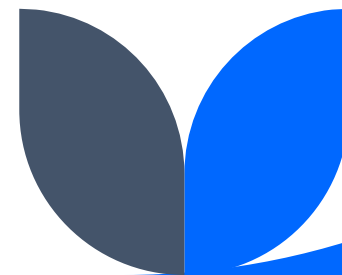
Apibendrinimui

- Mokykla – ne fabrikas. Stabdykime nuolatinio bėgimo konvejerį, patirkime mokykloje kuo daugiau atradimo džiaugsmo; Mokykla – vieta, kur galima jaustis laimingam.
- Stabdykime naratyvus: a) mokykla – paslaugos tiekėjas; b) mokytojas – superherojus; Būkime orūs profesionalai, atsisakykime servilizmo.
- Visokeriopai stiprinkime ir pradedančių, ir patyrusių mokytojų psichologinį ir profesinį atsparumą;
- Siekime darnos tarp darbo krūvio ir atlygio;
- Kurkime mentorystės ir kolegialaus darbo sistemą mokykloje ;
- Atsisakykime perteklinių veiklų ir darykime tik tai, kas kuria vertę ir prasmę mokinių mokymosi pažangai.
- Pasitikėkime vieni kitais ir savimi.

Pasitikėjimo įtaka mokytojų darbo kokybei ir gerovei

Kai mokytojai pasitiki savo kolegomis, vadovais ir jaučia kolegų, mokinių, tėvų pasitikėjimą, jie dirba palankioje, įkvepiančioje aplinkoje, kuri teigiamai veikia jų motyvaciją, požiūrį į darbą, ugdymo kokybę, iniciatyvumą, inovatyvumą, norą bendradarbiauti, o tai padeda kurti mokinių mokymuisi palankią aplinką klasėje.

*Kai pajunti, kad pasitiki kitu,
ne tik ramybė ateina į tavo sielą,
bet džiaugsmas ir pakilumas.
Pasitikėjimas yra pats
džiaugsmingiausias saitas su
kitu.“*

(Lingis, 2004:.9)

Ačiū

Dr. Eglė Pranckūnienė, egle@mtc.lt

